

VASTWERKEN

Officieel orgaan van de AVOM

Algemene Vereniging Oud-personeel van de Koninklijke Marine

De Koninklijke Marine wordt in 2011 vernieuwd. Het tweede patrouilleschip van de Koninklijke Marine: Hr.Ms. Zeeland P841 werd op 20 november j.l. gedoopt door Karla Peijs, commissaris van de Koningin in Zeeland. De ceremonie vond plaats op de scheepswerf Damen Schelde Naval Shipbuilding in Vlissingen. De vier nieuwe patrouilleschepen van de Holland klasse worden in 2011 en 2012 indienst gesteld.

de Marine ná de Marine

jaargang 25
december 2010

5/2010

Peter Sterkenburg: een maritiem schilder die in het Noorden

Toen ik in augustus 2009 een bezoek bracht aan drs. Aron de Vries (lid van de Raad van Advies van de AVOM) voor een interview viel ons in de huiskamer een schilderij op van een oorlogsbodem. Dat artikel over Aron de Vries heeft overigens gestaan in VastWerken nr 3/2009. Het schilderij was van Peter J. Sterkenburg, mij tot dan onbekend, en de oorlogsbodem was Hr.Ms. Johan Maurits van Nassau. Het schilderij in de huiskamer was echter een print, het origineel, een olieverf op linnen 70x110 cm en in bezit van Mr. F.W. van Gelder. Het verhaal De Johan Maurits van Nassau en de trieste afloop er van is in dat nummer opgenomen.

Mijn interesse was gewekt, ook al omdat Aron me attendeerde op de veelzijdigheid van de schilder en het maritiem werk dat hij had gemaakt. Na het overlijden van Peter Sterkenburg in 2000 was er in 2001 een Stichting Maritieme schilderijen van Peter J. Sterkenburg opgericht met het doel om het werk van deze, helaas op 45-jarige leeftijd overleden Friese kunstenaar onder de aandacht te brengen bij een groot publiek. De Vries was lid van deze stichting, hij verwees me naar de man die 'alles van hem wist', Ton van der Werf.

Hr.Ms. Johan Maurits van Nassau. [Olieverf op linnen, 70x110 cm, geschilderd in 1998. Collectie mr. F.W. van Gelder]

Zo kwam het dat ik in het voorjaar van 2010 een bezoek bracht aan Ton van der Werf en niet alleen onder de indruk raakte van de schitterende schilderijen die Peter op het doek had gebracht, maar ook van het leven van de man zelf. Precies 55 jaar geleden begint dat verhaal met de geboorte van Peter, namelijk op 15 december 1955 in Harlingen. Als jongen werd hij in dit Friese

havenstadje al met de zee geconfronteerd en zag hij met grote belangstelling het komen en gaan van schepen in de haven. De liefde voor de zee erfde hij ook van zijn vader, Joost Joshua, want die was zeeman, namelijk officier bij de koopvaardij. Het tekentalent van zijn vader heeft hij tevens overgenomen. De verhalen van zijn vader bij thuiskomst en waarin de zee altijd de hoofdrol vervulde waren hoogtepunten uit de jeugd van Peter. Vader Sterkenburg kreeg echter genoeg van de lange maanden afwezigheid van zijn gezin en besloot aan de wal te blijven. Het gezin verhuisde naar Haamstede, maar kort na de dood van Joost, Peters vader, keerde zijn moeder Ans terug naar Friesland. Van het weinige geld van de verzekering kocht ze een huis in Franeker en daar zou Peter een groot deel van zijn jeugd doorbrengen.

Hij bleek 'een aparteling' te zijn. Deed op school zelden of nooit zijn huiswerk maar slaagde voor bepaalde vakken als geschiedenis met hoge cijfers. Naast zijn tekentalenten bleek hij als munten- en postzegelverzamelaar ook talent te hebben voor de handel. Zijn hobby voor dure auto's kon hij daarmee betalen. Zijn militaire dienst moest Peter vervullen bij het 47e Pantser Infanterie Bataljon in Havelte. Ook daar werkte hij superieuren op de zenuwen en daarom

Peter Sterkenburg

gaven ze hem enkele schilderopdrachten. "Hij werd Nederlands eerste en enige bataljonsschilder", beweert een van zijn vrienden.

Als groot bewonderaar van Carel Wilink en Salvador Dali was hij zelf al eens begonnen enkele surrealistische werken te schilderen. Hij wilde graag naar de Kunstacademie, maar dat werd hem afgeraden. Aan kunst was geen droog brood te verdienen. Toch probeerde hij het bij de Academie Ubbo Emmius in Leeuwarden, maar dat werd geen succes.

In de tachtiger jaren kwam de grote verandering in zijn leven. Hij verhuisde naar Zürich (vlak bij Harlingen) en daar, in een huisje aan de dijk met de zee en de weidsheid van de weilanden voor en achter vond hij zijn draai. Peter schilderde naar hartelust. In die tijd ontdekte kunsthandelaar Aard Koster Peter, toen hij een doek van hem zag hangen in de Takema Galerij in Harlingen. Hij bezocht de schilder in zijn witgekalkt huisje en zei hem maar te maken wat hij zelf wilde. Het werd als eerste een winterlandschap, voor zover bekend het enige dat Peter ooit heeft geschilderd. In 1985 besloot Koster voor het eerst een tentoonstelling van Peters werk te organiseren. 'Door zijn verbondenheid met de zee is hij een schilder die zeegezichten tot zijn favoriete onderwerpen maakt', schreef de kunsthandelaar in de catalogus.

Schuimkopen op de golven. [Olieverf op linnen, 70x100 cm. Geschilderd in 1985. Collectie André van Nimwegen].

Van de 40 geëxposeerde werken werden er 35 verkocht. Over de jaren stegen de prijzen, in het begin kostten zijn werken zo'n 250 gulden maar later telde men er graag 2500 en soms zelfs 4000 gulden voor neer. Sommigen zagen in het de grootste maritiem schilder van de 20ste eeuw. Peter maakte zo'n 40 doeken per jaar.

Sterkenburg had er bewust voor gekozen een realistische schilder te zijn. Dat was niet de gemakkelijkste weg, vond hij, want 'je moet wel goed zijn,

wereldberoemd werd

want als je dat niet bent dan val je snel door de mand. Bij abstracte kunst kan iemand soms heel goed zijn onkunde verbergen'. Hij maakte geen geheim van zijn werkwijze. "Ik documenteer mij voor een opdracht zoveel mogelijk. Alle details moeten kloppen en ik maak dan veel schetsen en foto's. Daarna probeer ik me voor te stellen hoe het schip eruit zou zien als je er met een klein bootje langsvaart.'

Als Peter had gedacht dat hij in Zürich lekker rustig en ongestoord als een 'aparteling' voor de rest van zijn leven zijn zeegezichten zou kunnen produceren, dan vergiste hij totaal. Aan de andere kant van de wereld woonde en werkte een man die als een soort Maecenas het leven van de lange Friese schilder opnieuw een andere richting zou geven.

Rusteloze oceaan. [Olieverf op linnen, 90x110 cm. Geschilderd in 1992. Collectie Jean Chang].

Ton van der Werf, sinds 2000 een jeugdige gepensioneerde, maar toentertijd directeur van de KLM in Hongkong maakte zijn vrouw attent op een schilderij dat hij zag hangen toen zij over de Lijnbaan in Rotterdam lopend bij een kunstgalerie een schilderij zagen van een zeilschip dat zo knap geschilderd was dat het wel leek of 'de wolken bewogen, het water leefde en de wind de zeilen bolde.' Het bewuste doek bleek al verkocht te zijn, maar Van der Werf kocht een doek van een tjalk, later gevolgd door bom-schuiten. De KLM inviteerde toen elk jaar een vooraanstaande Nederlandse kunstenaar om in Hong Kong te komen exposeren. Van der Werf vond dat Peters werk er uitstekend voor geschikt was. Maar dat viel tegen, want Peter had geen zin. Ton wist hem te overtuigen om als broodschilder voor een maandelijks bedrag te schilderen wat hij wilde. Uiteindelijk wist Peters zuster Femke hem te overreden om 20 schilderijen te maken voor de tentoonstelling in Hong Kong. Een belangrijk onderdeel van de afspraak was dat Sterkenburg een groot doek van de haven van Amsterdam in de 17e eeuw zou maken maar ook enkele schilderijen van de haven van Hong Kong. Peter vloog naar Hong Kong om er enkele dagen schetsen te maken van

Hongs van Canton. [Olieverf op linnen, 70x120 cm. Geschilderd in 1999. [Particuliere collectie].

de haven. Het werd zijn eerste internationale expositie. Zijn naam was gevestigd en Peter was heel tevreden met de nieuwe draai aan zijn carrière. Exposities volgden in Djakarta, Sydney enz. In eigen land vond de grote ommekeer in Peters carrière eindelijk plaats in 1998. Hij ontving grote opdrachten, o.a. acht schilderijen met taferelen uit de Tweede Wereldoorlog voor de Stichting Maritiem Erfgoed in Den Helder. De Holland Amerika Lijn wilde voor haar nieuwe cruiseschip, de 'Amsterdam', een zeven meter lang schilderij hebben. Dit schilderij met een vlootshouw in de 17e eeuw was het grootste dat hij ooit maakte.

Ging het onze schilder dus wat dat betreft voor de wind, hij kreeg wel tegenslagen. Zijn vader was op 36-jarige leeftijd overleden, maar in 1998 stierf zijn tweede vader, met wie zijn moeder in 1983 was getrouwd plotseling en in 2000 zijn broer Rob, pas 41 jaar oud. Peters zuster haalde hem over zich ook eens te laten onderzoeken omdat men vreesde dat hij veel te hoge bloeddruk had. Hij kreeg medicijnen voor de bloeddruk, maar vrienden van hem waren on-

gerust. Hij liep, heel ongewoon achter op het tijdschema voor het grote doek voor de HAL en zag er bleek uit. Op de dag voor Pasen belde hij zijn moeder dast hij zich niet goed voelde, maar dacht dat het een verkoudheid was. De volgende dag bleek hij te zijn overleden. De harde klap bleek voor zijn moeder te veel te zijn. Zij overleed de volgende dag.

In het atelier van Peter Sterkenburg in Zürich hing maandenlang een KLM-kalender, afgescheurd tot op de maand maart en naast een tafeltje vol tubes verf, blikjes en een lege colafles, een ezelt met een onvoltooid werk: een souvenir van zijn laatste bezoek aan Ghana, de eerste vage lijnen van wat een schilderij van Kasteel Elmina had moeten worden. Dat doek zou één van de meer dan duizend werken zijn geworden die Peter over de jaren heeft geschilderd, een rijke productie van een kunstschilder die ongetwijfeld in herinnering van velen voorleeft. Niet alleen vanwege zijn prachtige werk als artiest en ambachtsman, maar ook als persoon, broer en vriend.

HF

VOC-schepen voor Amsterdam. [Olieverf op linnen, 100x180 cm. Geschilderd in 1998. Collectie Société Européenne de Banque, Luxemburg].

Met dank aan Ton vander Werf, van wie wij toestemming kregen om het levensverhaal van Peter Sterkenburg in het kort over te nemen uit het boek **Met de zee verbonden. Peter J. Sterkenburg. Een maritiem schilder (1955-2000)**. Uitgegeven door de Stichting Maritieme schilderijen Peter J. Sterkenburg. In 2003 verscheen van dit fraaie boek een tweede druk.